

III Національний Конгрес патофізіологів України

29—31 травня 2000 р. у м. Одесі на базі Одеського державного медичного університету (ректор академік АМН України В. М. Запорожан, зав. кафедри патофізіології, проф. А. І. Гоженко) відбувся III Національний Конгрес патофізіологів України. В організації Конгресу взяли участь співробітники Національної Академії наук, Академії медичних наук, Міністерства охорони здоров'я України, наукове товариство патофізіологів України, Інститут фізіології ім. О. О. Богомольця НАНУ та Одеський державний медичний університет. Спонсором конгресу виступило Міністерство освіти та науки України (Перший заст. Міністра з питань науки академік НАНУ Я. С. Яцків).

Конгрес був присвячений 100-річчю від дня народження видатного патофізіолога, академіка АМН СРСР Миколи Миколайовича Горєва, котрий був одним з перших учнів О. О. Богомольця, і понад 55 років свого життя віддав розвитку Української медичної науки, особливо патофізіології кровообігу і геронтології; він був фундатором і першим директором Інституту геронтології АМН СРСР в Києві.

У роботі Конгресу взяли участь 156 делегатів від наукових і медичних центрів України (Києва, Харкова, Львова, Одеси, Чернівців, Тернополя, Полтави, Дніпропетровська, Донецька, Запоріжжя, Луганська, Сум, Симферополя), а також учені-патофізіологи Росії, США, Японії, Німеччини, Австрії, Угорщини, Болівії. Серед присутніх були 7 академіків, 6 членів-кореспондентів НАНУ та АМНУ, 46 докторів наук, 67 кандидатів наук, 30 делегатів без ученого ступеня. На 2 пленарних і 7 секційних засіданнях було заслухано і обговорено 62 усних та 47 стендових доповідей, присвячених актуальним проблемам сучасної патофізіології та основним напрямкам наукової діяльності академіка М. М. Горєва.

Основна увага учасників Конгресу була зосереджена на обговоренні таких актуальних напрямів медичної науки, як механізми розвитку серцево-судинних захворювань і хвороб органів дихання, вікова патофізіологія (геронтологія), патофізіологія нервової і нейроендокринної систем.

На двох пленарних засіданнях були обговорені найбільш актуальні аспекти розвитку патофізіології в Україні. Добре відомо, яка велика роль належить іонам кальцію як вторинного посередника, що бере участь у регуляції практично всіх внутрішньоклітинних процесів в онто- та філогенезі. Цьому найважливішому питанню були присвячені пленарні доповіді акад. П. Г. Костюка «Кальцій — іон життя і смерті» і відомого спеціаліста в галузі кровообігу та геронтології проф. E. Lakatta (США) «Старіюче серце: життя на лезі ножа».

У доповіді П. Г. Костюка були представлені новітні дані, отримані київськими фізіологами, які вивчають кальцієвий гомеостаз у різні періоди

життя за нормальних умов і при розвитку деяких патофізіологічних станів (діабет, гіпоксія тощо). Е. Lakatta ознайомив присутніх з комплексними електрофізіологічними дослідженнями свого наукового колективу, що стосуються іонного метаболізму міокарда в геронтологічному аспекті. Для обох доповідей характерними було використання сучасних методів дослідження, котрі дозволяють різносторонньо на молекулярному рівні характеризувати функції клітин нервової системи, серця та інших органів за умов норми та патології.

На секції «Патофізіологія серцево-судинної системи», обговорювалися фундаментальні питання регуляції судинного тону (акад. НАНУ М. Ф. Шуба, Київ), ангиогенезу (S. Itsu Murata, Токіо), метаболізму міокарда (проф. А. І. Хомазюк), патогенезу атеросклерозу (проф. Ю. В. Биць та співавт., проф. П. П. Чайло і проф. Л. М. Єна, проф. О. В. Атаман та співавт.) й інші важливі аспекти етіології та патогенезу захворювань серця і судин. Крім того, питання патофізіології серцево-судинної системи обговорювалися практично на всіх засіданнях Конгресу.

Питання патофізіології дихання було відображено в доповідях провідних фахівців проф. А. З. Колчинської (Москва), проф. М. М. Середенко (Київ), д.б.н. Т. В. Серебровської (Київ), проф. Ю. М. Колесника (Запоріжжя) та інших представників київської і московської шкіл «гіпоксистів». Значна частина доповідей висвітила «конструктивну» дію гіпоксії, терапевтичне використання, зокрема інтервальне гіпоксичне тренування. У роботі цієї секції взяли участь зарубіжні вчені: професори P. Bartsch (Німеччина), M. Hoefel (Німеччина, Угорщина), G. Zubieta Calleja, G. Zubieta Castillo (Болівія).

Важливим і цікавим напрямом сучасної патофізіології, що інтенсивно вивчається в Інституті фізіології ім. О. О. Богомольця НАНУ (директор акад. П. К. Костюк), Інституті загальної патології та патофізіології АМН Росії (директор акад. Г. М. Крижанівський), є дослідження ролі ендогенних біорегуляторів у розвитку захворювань. У спеціальній секції «Оксид азоту та інші ендогенні біорегулятори в патогенезі захворювань» на досить високому рівні були обговорені питання участі оксиду азоту в розвитку захворювань серця і судин (В. Ф. Сагач, І. Нук, Т. Malinski, О. О. Мойбенко, Е. Б. Манухіна, А. І. Соловійов і співавт., Т. Німі і співавт.). Цьому передувала фундаментальна доповідь проф. В. П. Реутова і співавт. «Медико-біологічні аспекти циклів оксиду і супероксиду азоту: нові дані, наслідки і гіпотези».

Різним аспектом проблеми ендогенних біорегуляторів були присвячені доповіді проф. Ю. В. Архипенко, проф. М. О. Клименко і співавт. д.б.н. І. М. Алексєєвої, к.б.н. С. І. Павлович та ін.

Питання геронтології були висвітлені в доповідях директора Інституту геронтології АМНУ чл.-кор. В. В. Безрукова, проф. О. К. Кульчицького, О. Я. Літошенко, Л. В. Магдич і співавт., Е. М. Горбаня, Ю. Є. Рускевича, Н. С. Верхратського, В. П. Пішака і співавт.

Вельми цікаві нові дані про генорегуляторну терапію атеросклерозу були представлені в роботі акад. В. В. Фролькіса, котрий передчасно пішов від нас, і д. м. н. С. М. Новикової.

Академіки НАНУ О. О. Кришталь і І. С. Магура, академік АМНУ Ю. П. Зозуля, член-кореспондент НАНУ О. Г. Резніков, проф. Р. Ф. Макулькін, О. А. Шандра, В. О. Горбань, В. А. Міхньов, Ю. П. Ліманський, доктори наук Н. Д. Носенко, С. С. Ткачук, О. П. Костюк представили різносторонні матеріали з питань нейроендокринології, нервової регуляції функцій організму, міжнейронної сигналізації в ЦНС. Значна частина представлених доповідей містила нові матеріали, отримані за допомогою найсучасніших методів дослідження.

Традиційними для Української патофізіологічної школи, особливо для патофізіологів Донецького регіону, є дослідження екстремальних станів. Цю проблему обговорювали на спеціальному засіданні, в якому під головуванням члена-кореспондента НАНУ В. М. Єльського були розглянуті питання патогенезу вибухової шахтної травми і травматичної хвороби (доповіді В. М. Єльського, Е. Ф. Зябліцева та ін.). Питання експериментальної терапії були обговорені в доповідях проф. А. Ф. Кубишкіна, К. Д. Бабова, Т. Г. Сазонтової та ін. Науково-методичні питання викладання патофізіології в вищих навчальних закладах активно обговорювались на спеціальному засіданні. Особливо великий інтерес і дискусію викликало питання про необхідність і можливість введення спецкурсу і спеціальності «клінічна патофізіологія». Це ж питання розбиралося і на другому пленарному засіданні (доповідь акад. АМНУ В. М. Запорожана і проф. А. І. Гоженко). Вирішено представити відповідні матеріали керівним органам, зокрема МОЗ України і присвятити цьому питанню наступний Пленум патофізіологів України.

На Конгресі було заслухано звіт про діяльність наукового товариства патофізіологів України і звіт ревізійної комісії. Одноголосно пройшли вибори Правління, президентом товариства обрано академіка НАНУ О. О. Мойбенка, віце-президентами: члена-кореспондента НАНУ і АМНУ О. Г. Резнікова і проф. Ю. В. Биця, вченим секретарем — к.б.н. С. І. Павлович.

Тези та матеріали Конгресу опубліковано у «Фізіологічному журналі» т. 46, № 2 та № 2а, 2000 рік, а також висвітлені у створеній в інтернеті web-сторінці [www:http://chat.ru/~congress_odessa](http://chat.ru/~congress_odessa).

Оргкомітет висловлює щире подяку організаторам Конгресу, особливо ректору Одеського державного медичного університету ім. М. І. Пирогова академіку АМНУ В. М. Запорожану та професору А. І. Гоженко, які доклали великих зусиль по проведенню Конгреса патофізіологів України в м. Одесі.

*Президент Наукового товариства патофізіологів України
академік НАНУ О. О. Мойбенко*

Вчений секретар к.б.н. С. І. Павлович